

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Herinrichting Heesseltsche Uiterwaarden

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

15 februari 2011 / rapportnummer 2333-91

1. Oordeel over het MER

Rijkswaterstaat Oost-Nederland wil de Heesseltsche Uiterwaarden herinrichten met als doelen natuurontwikkeling en het verhogen van de hoogwaterveiligheid van de Waal. Deze doelen komen voort uit het programma Nadere Uitwerking voor het Rivierengebied (NURG). Om de herinrichting mogelijk te maken is herziening van het bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Neerijnen nodig. Ter ondersteuning van de besluitvorming over het voornemen wordt een procedure voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen. De gemeenteraad van Neerijnen is bevoegd gezag.

Het MER maakt goed inzichtelijk hoe het voornemen bijdraagt aan beide doelstellingen. Enerzijds de bijdrage die een hoogwaterstandverlaging in de Waal levert aan de langetermijndoelstellingen van het Nationaal Waterplan, anderzijds de nieuwe natuur die met het voornemen in de uiterwaarden van de Waal wordt gerealiseerd. Het MER geeft een uitgebreide en verdiepende beschrijving van de effecten van het voornemen, met name voor natuur, geohydrologische en rivierkundige aspecten. De samenvatting van het MER biedt een goed overzicht van de projectgeschiedenis en de keuze van de drie alternatieven. Deze alternatieven, het Compromisplan, het Geoptimaliseerd Alternatief en het Versoerd Alternatief, zijn in het MER helder beschreven en goed onderbouwd. Het Versoerd Alternatief is gekozen als voorkeursalternatief. In het vervolgproces worden bij het voorkeursalternatief aanvullende maatregelen onderzocht die de ruimtelijke kwaliteit en/of ecologische potenties kunnen verhogen. De Commissie adviseert om bij de besluitvorming over het voornemen zo mogelijk meer inzicht te geven in de aard en omvang van aanvullende maatregelen en de eventuele consequenties ervan.

Tijdens de toetsing heeft de Commissie geconstateerd dat in de Passende beoordeling het uitsluiten van significante effecten voor Ganzen en Smienten niet per soort is onderbouwd. Hierover heeft een gesprek plaatsgevonden tussen de Commissie¹, het bevoegd gezag en de initiatiefnemer, waarin deze tekortkoming is besproken. Naar aanleiding hiervan heeft de initiatiefnemer een schriftelijke toelichting gegeven op de Passende beoordeling. Deze toelichting² geeft op een navolgbare wijze een nadere onderbouwing van het uitsluiten van significante effecten. De Commissie is van mening dat in het MER en de toelichting tezamen de essentiële informatie aanwezig is om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in de besluitvorming.

De toelichting heeft niet ter visie gelegen. Daarom heeft de Commissie geen zienswijzen op de toelichting in haar advies mee kunnen nemen. De Commissie adviseert de toelichting zo spoedig mogelijk openbaar te maken.

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via commissiemer.nl onder 'Adviezen Commissie'.

² Planstudie herinrichting Heesseltsche uiterwaarden, toelichting op de Passende beoordeling, 197319.09 d.d. 19 januari 2011.

In hoofdstuk 2 wordt het oordeel van de Commissie nader toegelicht. In hoofdstuk 3 worden aanbevelingen gedaan voor het vervolgtraject.

2. Toelichting op het oordeel

2.1 Passende beoordeling

In de Passende beoordeling zijn de juiste parameters gebruikt voor het bepalen van de effecten van het voornemen op de instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal. Het toetsingskader, de aanwezige soorten en habitats en de ecologische effecten (ingreep-effect analyse) zijn duidelijk beschreven. In de Passende beoordeling ontbreekt echter voor de herbivore vogelsoorten Kolgans, Grauwe gans, Brandgans en Smient:

- een navolgbare onderbouwing per soort voor het uitsluiten van significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen ten gevolge van de afname van het foerageergebied;
- een onderbouwing per soort van de beschikbaarheid van uitwijkmogelijkheden tijdens de uitvoering van het voornemen (tijdelijke effecten).

In de schriftelijke toelichting op de Passende beoordeling is een aanvullende onderbouwing per soort gegeven en is daarmee deze tekortkoming hersteld.

Afname foerageergebied voor Ganzen en Smienten

In de toelichting is een onderbouwing gegeven van de effecten in aantallen per soort en zijn deze per soort getoetst aan de instandhoudingsdoelen op basis van het ontwerp aanwijzingsbesluit Uiterwaarden Waal. Hiermee is in het MER en de toelichting op de Passende beoordeling tezamen navolgbaar onderbouwd dat significante effecten kunnen worden uitgesloten.

Het uitsluiten van significante effecten is mede gebaseerd op het kunnen toepassen van de 'ten gunste van' regeling uit het ontwerpbesluit uiterwaarden Waal. Of de 'ten gunste van' regeling daadwerkelijk zal worden toegepast is ter beoordeling aan de minister van EL&I, het bevoegde gezag in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

De Commissie adviseert voor besluitvorming duidelijkheid te verkrijgen op welke wijze de vergunbaarheid van het voornemen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 is gewaarborgd.

Tijdelijke effecten voor Ganzen en Smienten

Tijdelijke effecten op flora en fauna door ruimtebeslag en verstoring tijdens de herinrichting worden in het MER niet uitgesloten. Het MER constateert dat deze effecten niet significant zijn, omdat er voldoende uitwijkmogelijkheden zijn. In het MER ontbreekt voor Ganzen en Smienten een onderbouwing. In de toelichting op het voornemen zijn de uitwijkmogelijkheden bij verstoring nader onderbouwd op basis van:

- beschikbaar foerageerareaal;
- flexibiliteit van de soorten;
- mitigerende maatregelen.

De conclusie is dat op basis hiervan de tijdelijke verstoringseffecten niet significant zijn.

In de Passende beoordeling zijn mitigerende maatregelen om verstoring te beperken opgenomen. Deze maatregelen worden, mede in het kader van de ontheffing Flora en faunawet en de vergunning Natuurbeschermingswet 1998, concreet uitgewerkt bij het opstellen van het uitvoeringsplan.

De Commissie adviseert bij besluitvorming zo mogelijk inzicht te geven in de concrete uitwerking van de in de Passende beoordeling genoemde mitigerende maatregelen.

3. Aanbevelingen voor het vervolgproces

De opmerkingen in dit hoofdstuk hebben geen betrekking op essentiële tekortkomingen. De Commissie hoopt met onderstaande aanbevelingen een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de (vervolg)besluitvorming.

Morfologie

Het plangebied grenst aan een riviergedeelte met een complexe en dynamische morfologie, onder invloed van de buitenbochtbestorting bij St. Andries en de bocht bij Opijnen. Het voornemen zal de geometrie van het hoogwaterbed ter plekke verder compliceren. Dat kan tijdens hoogwater leiden tot tijdelijke ondiepten in de vaargeul die na het zakken van het water problemen voor de scheepvaart kunnen opleveren.

De Commissie adviseert nader te onderzoeken of de geometrie van het hoogwaterbed moet worden aangepast om mogelijke problemen voor de scheepvaart te voorkomen.

Flora- en faunawet

In de Passende beoordeling is een toets aan de Flora- en faunawet opgenomen. Het doel is te bepalen of het voornemen in strijd is met de Flora- en faunawet en of de aanvraag van een ontheffing noodzakelijk is. De Commissie acht de informatie voor de besluitvorming over het bestemmingsplan voldoende. Data uit de in het MER aangekondigde natuurinventarisatie 2010, die bij de toetsing van het MER nog niet beschikbaar was, kan echter mogelijk aanvullende actuele informatie leveren die van belang is bij de beoordeling van het voornemen in het kader van de Flora- en faunawet.

De Commissie adviseert de informatie voor de toetsing aan de Flora- en faunawet te actualiseren.

Overige vervolgbesluiten

Voorafgaand aan de uitvoering van het project zullen nog diverse vergunningen aangevraagd moeten worden (denk bijvoorbeeld aan een ontgrondingsvergunning, een omgevingsvergunning of vergunningen en toestemmingen voor het verleggen van leidingen). De informatie in het MER is voldoende voor de besluitvorming over het bestemmingsplan. Voor de vergunningaanvragen moeten, daar waar in het MER nog geen eenduidige keuzes zijn gemaakt (bijvoorbeeld afvoer van grond per as of per schip), deze keuzes wél duidelijk zijn. Uit het MER is nog niet altijd duidelijk welke beperkingen voor deze keuzes gelden. Zo zal bijvoorbeeld

aangetoond moeten worden of afvoer per as uitvoerbaar is, gegeven de in het MER berekende geluidniveaus en de eisen die gelden ten aanzien van de stabiliteit van de dijken.

De Commissie adviseert de voor vervolgbesluitvorming noodzakelijke informatie tijdig beschikbaar te hebben en over de gemaakte keuzes en de eventuele gevolgen hiervan te communiceren met de omgeving.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: Rijkswaterstaat directie Oost-Nederland

Bevoegd gezag: gemeenteraad van de gemeente Neerijnen

Besluit: vaststellen bestemmingsplan

Categorie Besluit m.e.r.:

plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie C09.0

plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit: herinrichting uiterwaarden

Bijzonderheden: In 2002 is een startnotitie in procedure gebracht. In 2008 is een doorstart gemaakt en is een nieuwe startnotitie opgesteld en in procedure gebracht.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in Staatscourant nr. 14630 van 30 september 2009

ter inzage legging startnotitie: 1 oktober 2009

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 30 september 2009

richtlijnenadvies uitgebracht: 25 november 2009

kennisgeving MER in Het Kontakt van: 17 november 2010

ter inzage legging MER: 18 november 2010 – 30 december 2010

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 17 november 2010

toetsingsadvies uitgebracht: 15 januari 2011

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

dhr. dr H.J.R. Lenders

dhr. prof. dr. ir. R. Rabbinge (voorzitter)

dhr. D. Spel (secretaris)

dhr. prof.dr.ir. H.J. de Vriend

dhr. drs. F. Wijnants

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in de besluitvorming. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer en de eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake, als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen,

alvorens het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Planstudie herinrichting Heesseltsche Uiterwaarden, rivierkundige beoordeling van alternatieven, Stroming, HKV, Oranjewoud, 22 april 2010;
- Planstudie herinrichting Heesseltsche Uiterwaarden, Passende beoordeling natuurwetgeving, Stroming, HKV, Oranjewoud, 8 juni 2010;
- Planstudie herinrichting Heesseltsche Uiterwaarden, (water)bodemonderzoek, Stroming, HKV, Oranjewoud, 8 juni 2010;
- Planstudie herinrichting Heesseltsche Uiterwaarden, archeologisch onderzoek, Stroming, HKV, Oranjewoud, 8 juni 2010;
- Planstudie herinrichting Heesseltsche Uiterwaarden, ruimtelijk kwaliteitskader, Stroming, HKV, Oranjewoud, 8 juni 2010;
- Planstudie herinrichting Heesseltsche Uiterwaarden, geohydrologisch onderzoek, Stroming, HKV, Oranjewoud, 8 juni 2010;
- Planstudie herinrichting Heesseltsche Uiterwaarden, procedurescan, Stroming, HKV, Oranjewoud, 8 juni 2010;
- Planstudie herinrichting Heesseltsche Uiterwaarden, stabiliteitsanalyse waterkeringen, Stroming, HKV, Oranjewoud, 8 juni 2010;
- Planstudie herinrichting Heesseltsche Uiterwaarden, visie inrichting en beheer, Stroming, HKV, Oranjewoud, 8 juni 2010;
- Heeseltsche uiterwaarden, Planstudie herinrichting, Adviesnota voorkeursalternatief, Rijkswaterstaat dienst Oost-Nederland, versie 8, definitief 2, 25 juni 2010;
- Herinrichting Heeseltsche uiterwaarden, Milieueffectrapportage: achtergrondrapport, versie nummer 2, definitief, 14 juni 2010;
- Voorontwerp bestemmingsplan Heesseltsche Uiterwaarden, Oranjewoud, 10 augustus 2010;
- Memo planstudie herinrichting Heesseltsche uiterwaarden, toelichting op de Passende beoordeling, 19 januari 2011.

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 12 januari 2011 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. Waterschap Rivierenland, Tiel
2. Nederlandse Gasunie N.V., Groningen
3. Brandweer Geldermalsen, Neerijnen, Lingewaal, Geldermalsen
4. Gemeente Lingewaal, Asperen
5. Gemeente Tiel, Tiel
6. H.H.G. van Asch Satter, Opijnen
7. Vitens, Arnhem
8. LTO Noord, Opijnen
9. Agrivesta Stap namens W.C.A. Scheurwater, Beuningen
10. Piet van der Heuvel en R. Metz, namens de bewonersgroep Heesseltsche Uiterwaarden, Zaltbommel
11. Joke de Jong, Heesselt
12. Gemeente Zaltbommel, Zaltbommel
13. College van kerkrentmeesters van de Protenstantse gemeente Varik en Heesselt, Heesselt
14. Loes ten Brink, Heesselt
15. Agrivesta Stap namens mevr. C.A.M. van Riemsdijk-Kras en de heer G.J. van Riemsdijk, Heesselt
16. H.H.G. van Asch Satter, Opijnen
17. Mts W.C. van Wetten, A.G. van Wetten-Bull en R.A.G. van Dijk, Heesselt
18. R. Metz, Zaltbommel
19. R. Metz, Zaltbommel
20. A.R. Schut, Heesselt
21. V.M. Terrana, Heesselt
22. Piet van den Heuvel, Heesselt
23. Piet van den Heuvel en R. Metz namens de bewonerswerkgroep Heesseltsche Uiterwaarden, Zaltbommel
24. A.R. Schut, Heesselt
25. J. de Geus, Heesselt
26. V.M. Terrana, Heesselt
27. P. van den Heuvel, namens bewonersgroep H.U., Heesselt
28. J. de Geus, Heesselt
29. mts. W.C. van Wetten, A.G. van Wetten-Bull en R.A.G. van Dijk, Heesselt
30. mevr. C.J.M. Gruson, Heesselt
31. mts. W.C. van Wetten, A.G. van Wetten-Bull, R.A.G. van Dijk, Heesselt
32. mevr. C.J.M. Gruson, Heesselt
33. W. van Maren, Heesselt
34. Loes ten Brink, Heesselt
35. Annelies Nootboom, Heesselt
36. G. Verhagen, Heesselt
37. Loes ten Brink, A.M.H. ten Brink
38. J.C. Toppen, Heesselt
39. J.C. Toppen, Heesselt
40. M.J.G. Thijssen, Heesselt

41. W. van Maren, Heesselt
42. M.J.G. Thijssen, Heesselt
43. Loes ten Brink, A.M.H. ten Brink, Heesselt
44. P.Engels, Heesselt
45. Piet Engels, Heesselt
46. E.H. Engels, Heesselt
47. G. Verhagen, Heesselt
48. Piet Engels, Heesselt
49. A. van Maren, Heesselt
50. Henk Bouwhuis, Hengelo
51. A. van Maren, Heesselt
52. J.A. van Dijk, Heesselt
53. S. van Houwelingen, ?
54. Mies ten Brink, Hengelo
55. J.C. Toppen, Heesselt
56. J.A. van Dijk, Heesselt
57. S. van Houwelingen, ?
58. Henk Bouwhuis, Hengelo
59. G. Verhagen, Heesselt
60. G.E. de Jong, Varik
61. Mies ten Brink, Hengelo
62. J.C. Toppen, Heesselt
63. G.E. de Jong, Varik
64. Jeroen Helsloot en Elsa Buijs, Utrecht
65. Annelies Nootboom, Heesselt
66. J.W.G. van Daalen, Heesselt
67. Jeroen Helsloot en Elsa Buijs, Utrecht
68. VROM, Arnhem

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Herinrichting Heesseltsche Uiterwaarden

Rijkswaterstaat Oost-Nederland wil de Heesseltsche Uiterwaarden herinrichten met als doel natuurontwikkeling en het verhogen van de hoogwaterveiligheid van de Waal. Om de herinrichting mogelijk te maken is het vaststellen van een nieuw bestemmingsplan van de gemeente Neerijnen nodig. Ter ondersteuning van de besluitvorming over het voornemen wordt een procedure voor de milieueffectrapportage doorlopen. De gemeenteraad van Neerijnen is bevoegd gezag.

Commissie voor de
milieueffectrapportage

ISBN: 978-90-421-3198-9

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

